Nitya नित्य

శివ తాండవ స్తోత్రం

शिव तांडव स्तोत्रम्

శివ తాండవ స్తోత్రం పరమశివుని ఉగ్ర తాండవ నృత్యాన్ని వర్ణించే సంస్కృత స్తోత్రం. సంప్రదాయంగా దీన్ని లంకాధిపతి రావణుడు రచించాడని చెబుతారు. ఇందులో 15 శ్లోకాలు, ఆ తర్వాత 2 ఫలశ్రుతి శ్లోకాలు ఉన్నాయి. దీని వేగవంతమైన ఛందస్సు శివుని ఢమరుక నాదాన్ని తలపిస్తుంది. సోమవారాల్లో, ప్రదోష కాలంలో దీని పారాయణం విశేష ఫలప్రదమని సంప్రదాయం.

శ్లోకం 1

జటాటవీగలజ్జలప్రవాహపావితస్థలే
గలేఽవలంబ్య లంబితాం భుజంగతుంగమాలికామ్ ।
డమడ్డమడ్డమడ్డమన్నినాదవడ్డమర్వయం
చకార చండతాండవం తనోతు నః శివః శివమ్ ॥1॥

జటాజూటమనే అడవి నుంచి జాలువారే గంగాప్రవాహంతో పవిత్రమైన కంఠంపై పొడవైన సర్పమాల వేలాడుతుండగా, ఢమరుకం "డమడ్ డమడ్ డమడ్" అని మోగుతుండగా, శివుడు ఉగ్ర తాండవం చేశాడు. ఆ శివుడు మనందరికీ శుభాన్ని విస్తరింపజేయుగాక.

శ్లోకం 2

జటాకటాహసంభ్రమభ్రమన్నిలింపనిర్ఝరీ-
విలోలవీచివల్లరీవిరాజమానమూర్ధని ।
ధగద్ధగద్ధగజ్జ్వలల్లలాటపట్టపావకే
కిశోరచంద్రశేఖరే రతిః ప్రతిక్షణం మమ ॥2॥

జటలనే గంగాళంలో సుడులు తిరిగే దేవగంగ చంచలమైన అలలు శిరస్సుపై మెరుస్తుండగా, నుదుటిపై అగ్ని "ధగధగ" మండుతుండగా, బాలచంద్రుణ్ణి శిరోభూషణంగా ధరించిన ఆ శివునిపై ప్రతిక్షణం నా అనురాగం పెరుగుతూ ఉండుగాక.

శ్లోకం 3

ధరాధరేంద్రనందినీవిలాసబంధుబంధుర-
స్ఫురద్దిగంతసంతతిప్రమోదమానమానసే ।
కృపాకటాక్షధోరణీనిరుద్ధదుర్ధరాపది
క్వచిద్దిగంబరే మనో వినోదమేతు వస్తుని ॥3॥

పర్వతరాజ పుత్రి పార్వతీదేవి విలాసాలతో మురిసిపోయేవాడు, దిగంతాల వరకు వెలిగే సృష్టినంతటినీ చూసి ఆనందించే మనసు గలవాడు, తన కృపాకటాక్ష ప్రవాహంతో దుర్భరమైన ఆపదలను కూడా ఆపేవాడు, దిగంబరుడైన ఆ పరమ వస్తువులో నా మనసు ఆనందం పొందుగాక.

శ్లోకం 4

జటాభుజంగపింగలస్ఫురత్ఫణామణిప్రభా-
కదంబకుంకుమద్రవప్రలిప్తదిగ్వధూముఖే ।
మదాంధసింధురస్ఫురత్త్వగుత్తరీయమేదురే
మనో వినోదమద్భుతం బిభర్తు భూతభర్తరి ॥4॥

జటలలోని సర్పాల పడగలపై మెరిసే మణుల ఎర్రని కాంతి దిక్కులనే వధువుల ముఖాలకు కుంకుమ పూసినట్లు ఉంది; మదించిన ఏనుగు మెరిసే చర్మాన్ని ఉత్తరీయంగా ధరించాడు. సర్వభూతాలను పోషించే ఆ భూతనాథునిలో నా మనసు అద్భుతమైన ఆనందం పొందుగాక.

శ్లోకం 5

సహస్రలోచనప్రభృత్యశేషలేఖశేఖర-
ప్రసూనధూలిధోరణీవిధూసరాంఘ్రిపీఠభూః ।
భుజంగరాజమాలయా నిబద్ధజాటజూటకః
శ్రియై చిరాయ జాయతాం చకోరబంధుశేఖరః ॥5॥

నమస్కరించే ఇంద్రాది సమస్త దేవతల కిరీటాల్లోని పూల నుంచి రాలే పుప్పొడితో పాదపీఠం బూడిదరంగైనవాడు, నాగరాజ మాలతో జటాజూటం కట్టుకున్నవాడు, చకోర మిత్రుడైన చంద్రుణ్ణి శిరస్సుపై ధరించిన ఆ శివుడు మనకు చిరకాల శ్రేయస్సు ప్రసాదించుగాక.

శ్లోకం 6

లలాటచత్వరజ్వలద్ధనంజయస్ఫులింగభా-
నిపీతపంచసాయకం నమన్నిలింపనాయకమ్ ।
సుధామయూఖలేఖయా విరాజమానశేఖరం
మహాకపాలి సంపదే శిరో జటాలమస్తు నః ॥6॥

విశాలమైన నుదుటిపై మండే అగ్ని కణాలు పంచబాణుడైన మన్మథుణ్ణి మింగివేశాయి; దేవేంద్రుడు ఆయనకు నమస్కరిస్తాడు; అమృతకిరణుడైన చంద్రుని సన్నని రేఖ ఆయన శిరస్సుపై మెరుస్తుంది. మహాకపాలి అయిన ఆ శివుని జటాధారి శిరస్సు మనకు నిజమైన సంపదను ప్రసాదించుగాక.

శ్లోకం 7

కరాలభాలపట్టికాధగద్ధగద్ధగజ్జ్వల-
ద్ధనంజయాహుతీకృతప్రచండపంచసాయకే ।
ధరాధరేంద్రనందినీకుచాగ్రచిత్రపత్రక-
ప్రకల్పనైకశిల్పిని త్రిలోచనే రతిర్మమ ॥7॥

భయంకరమైన నుదుటిపై "ధగధగ" మండే అగ్నిలో బలవంతుడైన మన్మథుణ్ణి ఆహుతి చేసినవాడు, పర్వతరాజ పుత్రి పార్వతీదేవి వక్షంపై ప్రేమతో చిత్ర పత్రలేఖనం చేసే ఏకైక శిల్పి, ఆ త్రినేత్రునిపైనే నా అనురాగం.

శ్లోకం 8

నవీనమేఘమండలీనిరుద్ధదుర్ధరస్ఫురత్-
కుహూనిశీథినీతమఃప్రబంధబద్ధకంధరః ।
నిలింపనిర్ఝరీధరస్తనోతు కృత్తిసింధురః
కలానిధానబంధురః శ్రియం జగద్ధురంధరః ॥8॥

కొత్త మేఘాలు కమ్ముకున్న అమావాస్య అర్ధరాత్రి చీకటిలా నల్లని కంఠం గలవాడు, దేవగంగను ధరించినవాడు, గజచర్మం కప్పుకున్నవాడు, చంద్రునితో సుందరుడు, జగత్తు భారాన్నంతా మోసేవాడు, ఆ శివుడు మనకు సంపదను విస్తరింపజేయుగాక.

శ్లోకం 9

ప్రఫుల్లనీలపంకజప్రపంచకాలిమప్రభా-
వలంబికంఠకందలీరుచిప్రబద్ధకంధరమ్ ।
స్మరచ్ఛిదం పురచ్ఛిదం భవచ్ఛిదం మఖచ్ఛిదం
గజచ్ఛిదాంధకచ్ఛిదం తమంతకచ్ఛిదం భజే ॥9॥

విరిసిన నల్లకలువల నీలకాంతితో అలరారే కంఠం గలవాడు; మన్మథుణ్ణి, త్రిపురాలను, సంసార బంధాన్ని, దక్షయజ్ఞాన్ని నశింపజేసినవాడు; గజాసురుణ్ణి, అంధకాసురుణ్ణి సంహరించినవాడు; యముణ్ణే జయించినవాడు, ఆ శివుణ్ణి నేను భజిస్తాను.

శ్లోకం 10

అఖర్వసర్వమంగలాకలాకదంబమంజరీ-
రసప్రవాహమాధురీవిజృంభణామధువ్రతమ్ ।
స్మరాంతకం పురాంతకం భవాంతకం మఖాంతకం
గజాంతకాంధకాంతకం తమంతకాంతకం భజే ॥10॥

సర్వమంగళ అయిన పార్వతీదేవి అపారమైన కళల పూగుత్తి నుంచి ప్రవహించే మధుర రసంలో విహరించే తుమ్మెద ఆయన. మన్మథుణ్ణి, త్రిపురాలను, సంసార బంధాన్ని, దక్షయజ్ఞాన్ని, గజాసురుణ్ణి, అంధకుణ్ణి అంతం చేసినవాడు, యమునికే అంతకుడైన ఆ శివుణ్ణి నేను భజిస్తాను.

శ్లోకం 11

జయత్వదభ్రవిభ్రమభ్రమద్భుజంగమశ్వస-
ద్వినిర్గమత్క్రమస్ఫురత్కరాలభాలహవ్యవాట్ ।
ధిమిద్ధిమిద్ధిమిధ్వనన్మృదంగతుంగమంగల-
ధ్వనిక్రమప్రవర్తితప్రచండతాండవః శివః ॥11॥

ఆ శివునికి జయం! చుట్టూ వేగంగా సుడులు తిరిగే సర్పాల బుసలకు నుదుటిపై భయంకరమైన అగ్ని మరింత ప్రజ్వలిస్తుండగా, "ధిమిద్ ధిమిద్ ధిమిద్" అని మోగే మృదంగపు గంభీర మంగళ లయకు అనుగుణంగా ఆయన ఉగ్ర తాండవం చేస్తున్నాడు.

శ్లోకం 12

దృషద్విచిత్రతల్పయోర్భుజంగమౌక్తికస్రజోర్-
గరిష్ఠరత్నలోష్ఠయోః సుహృద్విపక్షపక్షయోః ।
తృణారవిందచక్షుషోః ప్రజామహీమహేంద్రయోః
సమప్రవృత్తికః కదా సదాశివం భజామ్యహమ్ ॥12॥

బండరాయి అయినా పూలపాన్పు అయినా, పాము అయినా ముత్యాలహారమైనా, విలువైన రత్నమైనా మట్టిముద్ద అయినా, మిత్రుడైనా శత్రువైనా, గడ్డిపోచ అయినా కమలనయన అయినా, సామాన్యుడైనా చక్రవర్తి అయినా, అన్నిటినీ సమభావంతో చూస్తూ నేనెప్పుడు సదాశివుణ్ణి భజిస్తాను?

శ్లోకం 13

కదా నిలింపనిర్ఝరీనికుంజకోటరే వసన్
విముక్తదుర్మతిః సదా శిరఃస్థమంజలిం వహన్ ।
విలోలలోలలోచనో లలామభాలలగ్నకః
శివేతి మంత్రముచ్చరన్ కదా సుఖీ భవామ్యహమ్ ॥13॥

దేవగంగ తీరంలోని పొదరిళ్ల గుహలో నివసిస్తూ, దుర్బుద్ధిని వీడి, ఎల్లప్పుడూ తలపై చేతులు జోడించి, భక్తితో చెమ్మగిల్లిన కన్నులతో చంద్రకళ అలంకరించిన ఫాలం గల శివునిపై మనసు లగ్నం చేసి, "శివ" అనే మంత్రాన్ని జపిస్తూ, నేనెప్పుడు నిజంగా సుఖిస్తాను?

శ్లోకం 14

నిలింపనాథనాగరీకదంబమౌలమల్లికా-
నిగుంఫనిర్భరక్షరన్మధూష్ణికామనోహరః ।
తనోతు నో మనోముదం వినోదినీమహర్నిశం
పరశ్రియః పరం పదం తదంగజత్విషాం చయః ॥14॥

ఇంద్రపురి అప్సరసల జుట్టులో అల్లిన మల్లెమాలల నుంచి జాలువారే తీయని పరిమళంతో మరింత మనోహరమైన, శివుని అవయవాల నుంచి వెలువడే కాంతిపుంజం సర్వశోభలకూ పరమ నిలయం. అది రేయింబవళ్లు మా మనసులను ఆనందంతో నింపుగాక.

శ్లోకం 15

ప్రచండవాడవానలప్రభాశుభప్రచారణీ
మహాష్టసిద్ధికామినీజనాఽవహూతజల్పనా ।
విముక్తవామలోచనావివాహకాలికధ్వనిః
శివేతి మంత్రభూషణా జగజ్జయాయ జాయతామ్ ॥15॥

శివునికి, అందమైన కన్నుల పార్వతీదేవికి జరిగిన కల్యాణ వేళ వినిపించిన ఆ నాదం ఉగ్రమైన బడబాగ్ని కాంతిలా శుభాన్ని వ్యాపింపజేస్తుంది. అది అష్టమహాసిద్ధులనే కన్యల పిలుపులతో ప్రతిధ్వనిస్తుంది, "శివ" మంత్రంతో అలంకృతమై ఉంటుంది. ఆ నాదం జగత్తుకంతటికీ జయం కలిగించుగాక.

ఫలశ్రుతి 1 (శ్లోకం 16)

ఇమం హి నిత్యమేవముక్తముత్తమోత్తమం స్తవం
పఠన్స్మరన్బ్రువన్నరో విశుద్ధిమేతి సంతతమ్ ।
హరే గురౌ సుభక్తిమాశు యాతి నాన్యథా గతిం
విమోహనం హి దేహినాం సుశంకరస్య చింతనమ్ ॥1॥

ఇలా చెప్పబడిన ఈ ఉత్తమోత్తమ స్తోత్రాన్ని నిత్యం చదివినా, స్మరించినా, పలికినా మనిషి ఎల్లప్పుడూ పవిత్రుడవుతాడు; గురుస్వరూపుడైన హరునిపై త్వరగా గాఢ భక్తిని పొందుతాడు. వేరే దారి లేదు. శుభకరుడైన శంకరుని ధ్యానం దేహధారుల మోహాన్ని పోగొడుతుందని సంప్రదాయం.

ఫలశ్రుతి 2 (శ్లోకం 17)

పూజావసానసమయే దశవక్త్రగీతం
యః శంభుపూజనపరం పఠతి ప్రదోషే ।
తస్య స్థిరాం రథగజేంద్రతురంగయుక్తాం
లక్ష్మీం సదైవ సుముఖీం ప్రదదాతి శంభుః ॥2॥

ప్రదోష వేళ పూజ ముగిసే సమయంలో దశకంఠుడైన రావణుడు గానం చేసిన, శంభుపూజకు అంకితమైన ఈ స్తోత్రాన్ని ఎవరు పఠిస్తారో, వారికి శంభుడు రథాలు, గజరాజులు, గుర్రాలతో కూడిన, ఎల్లప్పుడూ ప్రసన్నమైన స్థిరలక్ష్మిని ప్రసాదిస్తాడని సంప్రదాయం.

మూలం: Shiva Tandava Stotram (15 shlokas + 2 phalashruti) as attributed to Ravana; text collated from sanskritdocuments.org (shivtAND), sa.wikisource.org (शिवताण्डवस्तोत्रम्) and stotranidhi.com (Devanagari edition)

ఈ అర్థాలు మేము రాసుకున్న మొదటి ప్రతి. ఇంకా ఏ పండితులూ వీటిని సరిచూడలేదు. తప్పు కనిపిస్తే దయచేసి మాకు చెప్పండి.

getnitya.com/te/shiva/shiv-tandav-stotram/